

Hazırlayan:

Prof. Dr. Kerem Alkin

Türkiye İMSAD Ekonomi Danışmanı

Moody's Türkiye değerlendirmesi için, 'pas' geçmeyi tercih etse de, Türkiye'nin notu üzerinde 'ekonomi-politik' bir atmosfer oluşmasına sebep olması nedeniyle, hata yapıyor. Türk bankacılık sektöründe ise, sektörün kredi performansını arttırması, sisteme mevduat bazında, yeni taze kaynağın daha yoğun akması ile mümkün. Bugün açıklanacak cari açık verisi sonrası, dolar-TL 2,84 TL'yi kırmayı deneyebilir.

- Türk Bankacılık Sektörü'nün, son 1 yıldır reel sektöre kredi kullandırmada daha temkinli hale gelmesinin bir gerekçesi, sürekli biçim değiştiren ve derinlik kazanan küresel ve bölgesel ekonomi-politik belirsizlik ise, bir diğer önemli gerekçe de, sektörün kaynak çekmede yaşadığı sıkıntılar. 2016 yılı mart ayı sonu itibariyle, TL ve yabancı para cinsinden mevduat toplamı 1 trilyon 172 milyar TL'ye, TL mevduatı 706,6 milyar TL'ye dayanmış iken, toplam kredi hacmi ise 1 trilyon 454 milyar TL'ye ve TL cinsinden kredi kullanımı ise 1 trilyon 28 milyar TL'ye dayanmış durumda. **Yani, toplam krediler toplam mevduatın 282 milyar TL üzerine; TL cinsinden krediler ise, TL cinsinden mevduatın 321 milyar TL üzerine çıkmış durumda. 2015 yılı ekim ayı sonunda 160,6 milyar doları görmüş olan toplam yabancı para mevduatı**, ki geçtiğimiz eylül ayında dolar-TL kuru 3,0750 TL'yi de test etmişti; 2016 yılı ocak ayı sonunda 149,7 milyar dolara gerilemiş olmasına rağmen, **mart ayı sonunda, yeni bir rekor seviye olarak 161,8 milyar dolara ulaşmış** durumda.
- Açık ve net, **Türkiye'de gerçek ve tüzel kişiler, ekonomi aktörleri, Türk bankacılık sektöründe mevduatını döviz cinsinden saklamayı tercih ederken, kur riski nedeniyle, kredi talebini ise TL cinsinden yapmayı tercih ediyor. Türk Bankacılık Sektörü de, kendisine emanet edilen döviz cinsinden mevduatın belirli bir bölümünü reel sektöre TL cinsinden kredi olarak kullandırmakta.** Türk Bankacılık sektörünün krediler/mevduat oranı, 2010'da yüzde 88,5, 2011'de ise yüzde 101'e ulaşmış iken; 2015 sonu yüzde 123,4'e, 2016 yılı ocak ayı sonu yüzde 124,1'e ulaşmış durumda ve bu yılın mart ayı sonu, yeniden 2015 yılı sonu oranı olan yüzde 123,4'e oturmuş durumda. **Bunun anlamı, Türk bankacılık sektörünün mevduatın 23,4 puanı üzerinde, yurt dışından aldığı krediler ve tahvil arzı yoluyla bulduğu kaynakla da reel sektöre kredi kullandığı yönünde. Sektörün nakdi kredilerinin yanı sıra, teminat mektubu gibi gayri nakdi krediler ile**

birlikte, krediler/mevduat oranı yüzde 140'ı aşmış durumda. Bu da, bankacılık sektörünün neden reel sektöre kredi kullandırmada eli sıkı davrandığı konusunda ipucu verecektir, diye düşünüyorum.

- 2008'de yüzde 28.6, 2010 yılında yüzde 25, 2012'de yüzde 14.3 ve 2014'de yüzde 12.4 artmış olan bankacılık sektörüne emanet edilmiş TL mevduatı, 2015'de sadece yüzde 7.5 artabilmiş. 2016 yılının ilk 3 ayı sonuna kadar TL mevduatındaki artış sadece yüzde 1.67. Yani, Türk Bankacılık Sistemi'ne, emanet edilmek üzere, yeterince TL mevduatı gelmiyor. Buna karşılık, TL cinsinden kredi hacmi, 2008'de yüzde 22.1, 2010'da yüzde 34, 2012'de yüzde 20.9 ve 2014'de yüzde 17.4 artmış. Ekonomi Yönetimi, BDDK ve TCMB'nin makro ihtiyati tedbirlerine rağmen, reel sektörden gelen kredi talebini sektör karşılamaya çalışıyor. 2015'de, TL mevduatı yüzde 7,5 artarken, kredi hacmi yüzde 14.3 artmış. Neredeyse iki katı. Bu da, bankaları, reel sektöre kredi kullandırmada artık daha sıkı davranmak zorunda kalacakları bir noktaya getirmiş durumda. 2016 yılının ilk 3 ayında bile, TL mevduatı artışı yüzde 1.67 iken, TL cinsinden kredi hacmi artışı yüzde 2. Sorun net, sektöre daha güçlü TL cinsinden mevduat gelmeden, sektörün sınırları zorlayarak, taze mevduat akışından daha fazla TL cinsinden kredi kullandırması artık zor.
- Geçtiğimiz eylül ayından bu yana, Türk bankacılık sektörünün TL cinsinden kredileri 987 milyar TL'den 1trilyon 28 milyar TL'ye, 41 milyar TL artmış iken; döviz cinsinden kredi hacmi ise, geçtiğimiz eylülde 145 milyar dolar olan döviz cinsinden kredi toplamı, mart ayı sonu itibariyle 148,5 milyar dolara çıkmış. Ancak, aynı döviz cinsinden kredi hacmini TL'ye çevirdiğimizde, eylül ayından, bu yılın mart ayına 436 milyar TL'den, 426 milyar TL'ye gerilemiş gözüküyor. Geçtiğimiz haftanın önemli iç ekonomik başlıklarından birisi, uluslararası derecelendirme kuruluşu Moody's in Türkiye'nin notu ile ilgili değerlendirmesiydi. Cuma günü beklenen bu açıklama öncesi, Moody's in çarşamba günü yaptığı açıklamada, Türk bankacılık sektörünün görünümünü 'negatif'e indirdiği yönündeki açıklaması, Ekonomi Bakanı Mustafa Elitaş'ın, TCMB'nin daha radikal faiz indirimleri gerçekleştirmesi yönündeki açıklaması ile birleşince, dolar-TL kurunu bir ara 2,86 TL düzeyine kadar taşıdı. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Başkanı Mehmet Ali Akben de, Moody's in değerlendirmesi üzerine yaptığı açıklamada, Türk bankaları içerisinde sorunlu bir banka olmadığını yineledi.
- Moody's'in bankacılık sektörü ile ilgili raporunda "Sorunlu bir bankanın yeniden sermayelendirilmesinin maliyetini kreditoörlere yansıtma yetkisini güçlendirecek yasal düzenlemeler" ifadesinin yer almasına ilişkin olarak, "Hiç öyle bir sorun yok, öyle bir çalışmamız da yok şu anda" diyen Akben, "Onu neye istinaden yazmışlar? Bankalar Kanunu çerçevesinde böyle bir mevzuat, çalışmamız yok. Bankalarımız içerisinde

sorunlu olan bir bankamız da yok" değerlendirmesini paylaştı. Akben, kredi derecelendirme kuruluşlarının tahminlerde bulunduğu, ancak geçmiş tecrübelerine baktıklarında bu tahminlerin birçoğunun tutmadığına. bu tür kuruluşların biraz daha geriden gelen verilerle, dönemsel verilerle hareket ettiğine dikkati çekti. **Geçen ay önemli hadiseler yaşandığından, Türk bankacılık sektörünün ICAAP (sermaye yeterliliğinin kurum bazında değerlendirilmesi) sürecini tamamladığından bahseden Akben, G20 ülkeleri içerisinde bile çok az sayıda ülkenin tamamladığı bu süreçten Türkiye'nin başarı ile çıktığını ve tam geçer not aldığını dile getirdi.**

- Moody's, esas, Türkiye'nin uluslararası derecelendirme notu ve görünümü ile ilgili değerlendirmesini ise, 8 Nisan Cuma günü, "Moody's bu duyuruyu, Avrupa Birliği (AB) Ülkeleri Derecelendirme Takvimi'nin 8 Nisan 2016 için belirlenmiş faaliyetlerine ilave açıklık getirmek amacıyla yapmaktadır. Duyuru, piyasalar için bilgi sağlamak amacıyla, resmi bir kredi notu eylemi açıklaması değildir" şeklinde, resmi internet sitesinde yayımladığı bir açıklama ile pas geçti. **Küresel ve yerel ekonomi aktörleri ve finans piyasaları, bu açıklamayı, Türkiye'nin kredi notu ve görünümünde herhangi bir güncelleme yapılmadığı şeklinde kabul etti. Yani, Moody's, Türkiye'nin "Baa3" ile "yatırım yapılabilir" seviyedeki kredi notunu ve "negatif" not görünümünü değiştirmedir.**Takvimdeki diğer iki potansiyel değerlendirme tarihi ise 5 Ağustos ve 2 Aralık. Ekonomistler, 2 Aralık'ta değerlendirmeye gidilmesinin daha muhtemel olduğunu öngörüyor.
- Moody's, en son, 4 Aralık 2015'de de aynı metodu izlemişti. **Ancak, burada, teknik olarak, ciddi sorun oluşturacak bir tutum içinde Moody's. Çünkü, yaklaşık 1,5 senedir Türkiye'nin görünümünü 'negatif'te tutmasına rağmen, notu değiştirmiyor. Yoksa, görünüm 'negatif'e düşürdükten sonra, Moody's in Türkiye'nin derecelendirme notunu en geç 1 yıl içerisinde düşürmesi gerekmekte.** Moody's in görünüme dokunmaması da, görünümünü yeniden 'durağan'a çevirmemesi de, **son bir kaç açıklama tarihinde, bir değerlendirme yapmayı pas geçmesi de, Türkiye'nin derecelendirme notu üzerinde, gereksiz bir 'ekonomi-politik' atmosfer oluşmasına sebep olmakta.** Teknik olarak, Moody's in böyle bir izlenim vermemesi gerekir.
- Haftaya, Türkiye'de ödemeler dengesi tablosunun açıklanması ile başlayacağız. **Şubat ayı sonu itibariyle, cari açıkta iyileşme devam ediyor mu, onu öğrenmiş olacağız. Haftayı, cuma günü ise, Türkiye'nin istihdam ve işsizlik verileri ile, merkezi yönetim bütçesi verileri ile tamamlayacağız.** Bu hafta, ABD ve Euro Bölgesi başta olmak üzere, pek çok önde gelen ekonominin makro verileri yağmur gibi açıklanmaya devam edecek. Enflasyon, büyüme, istihdam, sanayi üretimi gibi veriler açıklanırken, Çin'in bugün açıklanan enflasyon verisi gibi, cuma günü açıklanması beklenen büyüme verileri de

ilgiyle izlenecek. **Bu hafta içerisinde, ABD Merkez Bankası FED'in ABD ekonomisi ile ilgili en detaylı veri ve analizi paylaştığı 'Bej Kitap' da yayınlanacak.** FED yetkililerinin açıklamaları da devam edecek. **Şahin kanattan yapılan açıklamalar 'bir an önce faizi arttırmalıyız' tonunda devam ederken, güvercin kanattan yapılan açıklamalar 'aman, acele etmeyelim' tadında devam ediyor. 26-27 Nisan'daki FED Açık Piyasa Komitesi toplantısına kadar, bu açıklamalar dikkatle takip edilecek.**

- 11 Nisan ile başlayan haftaya, Dolar Endeksi'nde 94 puanın hemen dibinde, 94,235 puana kadar ancak yükselebilmüş bir dar bantla başlıyoruz. **Görüntü, haftaya euro-dolar paritesinin 1,14 dolar üzerinde kalarak başlayacağı izlenimi veriyor. Bu da, ocak ayında paylaştığım ara raporda belirttiğim gibi, euro-dolar paritesinin bu yıl 1,15 dolar seviyesini test etme ihtimalinin hala güçlü olduğuna işaret etmekte.** Dolar-TL ise, yeni haftaya 2,8465 TL seviyesinden başlıyor. Moody's in Türkiye'nin not ve görünümünü aynen bırakması sonrasında, yeni bir ekonomi-politik belirsizlik olmaması halinde, dolar-TL 2,88-2,84 TL bandını kırmayı deneyebilir. **Bu hafta açısından, dolar-TL'de 2,84 TL çitasının kırılıp kırılmaması önemli. Bugün açıklanacak cari işlemler açığı verilerinin, cari açığa azalmanın veya durağanlığın devam ettiğine işaret etmesi halinde, dolar-TL kuru 2,84 TL'yi kırmayı deneyebilir.**
- RBC, altının bu yıl için ortalama fiyat tahminini yüzde 9 yükselterek ons başına 1,250 dolara çıkardı. RBC, FEO'in daha güvercin bir tutuma yönelmesi, düşen reel faizler ve fiziki altın için iyileşen temel talebin, altın için daha olumlu bir görünüme yol açtığını kaydetti. **RBC, 2016 yılının bütününde, altının ons başına 1,200 dolar ile 1,300 dolar arasında işlem göreceği ve yıl boyunca fiyatın iyileşeceği tahmininde bulundu.** RBC, raporunda, Çin ve Hindistan'dan gelen istikrarlı temel talep, sistematik merkez bankası alımları ve ABD'de altın destekli exchange traded fonlarına (ETF) artan girişler dahil, bir dizi olumlu talep faktörü gördüğünü ifade etti. **Spot altın, 11Nisan ile başlayan haftaya, 1250 ile 1252 dolar aralığında bir hareket ile başlamış durumda.**